

¡BOMBA!

Pensaron que no tenía
sustento: estaría incompleto.
Ya se sabe hoy que el reto
es tren de ciudadanía.

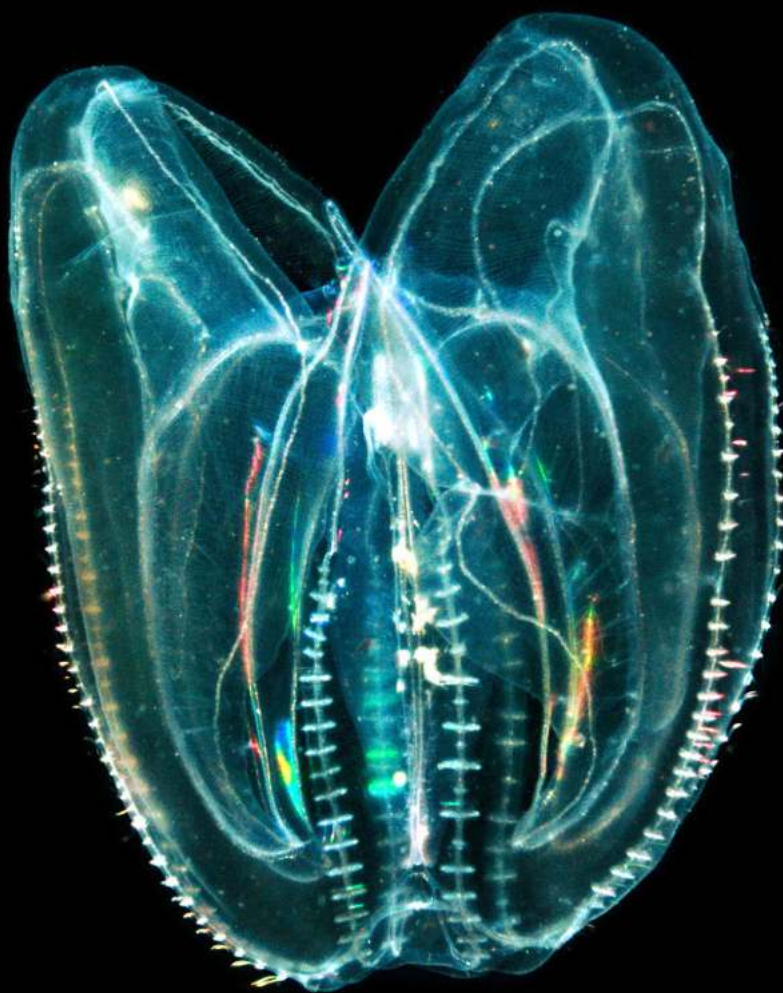

K'uintsil

Martes 17 de diciembre de 2024

CAMPECHE · YUCATÁN · QUINTANA ROO · AÑO 10 · NÚMERO 2385 · www.lajornadamaya.mx

Meduusas peine' ku béeytal u je'elsik u ch'íijilo'ob : ba'ax ojela'an ti' le xaak'al ts'o'ok u beeta'ala'

Europa Press
Oochel Klaus Kevin Kristensen

Jump'eel túumben xaak'alil ts'a'ab
k'ajóoltbil tumen *Proceedings of
the National Academy of Sciences*
(PNAS) ku ye'esik tak ba'ax je'el u
béeytal u beetik juntúul ctenóforo,
k'ajóolta'an bey medusa peine, uti'al
u k'exik bix táan u nojochtal.

Xaak'alil beeta'abe' ku ye'esike'
bix k'éexel u líik'il u kuxtal
ba'alche'obe' maas suuk je'el bix
k'ajóolta'anile'.

U líik'il u kuxtal ba'alche'obe'
suuka'an u yúuchul je'el bix
kuxtal u láakts'ilo'obe' yéetel xan

jejeláas k'eexilo'ob: ku síijilo'ob, ku
nuuktalo'ob, ku ya'abkunsikuba'ob
yéetel ku kiimilo'ob, ku káan jel
káajal uláak' kuxtal.

Chéen wa jaytúul especieso'ob ku
béeytak u k'exik ti' bix suuka'anila';
je'el bix le maas k'ajóolta'ano "medusa

inmortal" *Turritopsis dohrnii*, leti'e'
ku béeytal u k'exikubaj ti' medusa
nojoch tak ka suunak pólipoil.

Ti' le múuch' ba'alche'ob yéetel
u líik'il kuxtalo'ob maas ma' neetse'
beora' ku táakbesa'al le ctenóforo
Mnemiopsis leidyi.